

גנרלים של קהיליית תפוזים

אין הוא רצחני, מפני שהוא מוצא את מזונו אצל הצמחים.

דומני כי הפיל הוא ההוכחה החיה לכך, שחוסר התקפנות הוא תוצאה של תחושת-ביטחון והרגשת-יכולת. החולשה והפחד מולידים את התוקפנות. יצור נרדף, העלול בכל רגע של חיו להתקל בטורף קטלני, יכול להגיע בעצמו לאכזריות. הסבל אינו מזכך את בעל-החיים, כפי שנדמה לרומנטיקאים, אלא להיפך. היסורים משחיתים, הנרדף הופך בנקל לרודף.

תחושת-ביטחון אמיתית, שמקורה בכוח אמיתי, מאפיינת שרת לחיה — וגם לחיה ממישפת הקופים, ששמה אדם — להיות שוחרת-שלום.

יש בכך לקח לבני-אדם, וגם לעמים ולמדינות. אולי זהו לקח עולם, אך אין טעם להתעלם ממנו, כפי שעושים הפאציפיסטים, בעלי הכוונות הטובות.

לא המתים יללנו, ולא החלשים ישכינו שלום. כה אמר אחמד הפיל.

חזרה לבית הלורדים

לפני 12 שנה העליתי בכנסת הצעת-חוק להקמת בית עליון, המוסד המוצע זכה מייד בכינוי העממי "בית הלורדים", והקאריקטוריסט המוכשר של הארץ, זאב (פרקש), אף צייר את כל צמרת המדינה בדמותם של לורדים בריטיים.

היו כמה אישים שתמכו ברעיון בגלוי (כמו פינחס רוזן), ואחדים שתמכו בו בסתר ליבם (כמו דויד הכהן). אך הכנסת דחתה את הרעיון ברוב מכריע, והוא נחשב לקוריוז.

לפני כמה ימים אימץ לעצמו חיים הרצוג את אותו הרעיון, ואף נימק אותו בצורה החוזרת כימעט בדיוק על נימוקי משמע שיש לרעיון זה כוח-חיים משלו.

הרצוג הוא בן-אצילים, לא זה בלבד שהוא נושא שם אצילי (בשפה הגרמנית, "הרצוג" הוא דוכס), אלא שהוא גם נצר למישפחה מיוחסת, אביו היה הרב הראשי של אירלנד, ואחר-כך של ארץ-ישראל, אך אין כל קשר בין הרעיון ובין מסורות של אצולה.

וגם בית-הלורדים הבריטי שינה בדורו את מיבנהו לגמרי.

אני מודה שכאשר הגיתי ברעיון זה לראשונה, לא היה בעיני אלא אמצעי נוח להרחיק מן הכנסת את חבורת זיקני-המיסלוגות, שי-סתמו או את צינורות הקידום, סברתי שיש צורך ברעיון החיים המדיניים, וכי אין דרך אחרת לשיכנוע חוקים לפנות את מקומם מלבד אחר בשבילם. (לא העליתי או על דעתי כי הצעירים, שיבואו במקומם, יהפכו את הכנסת לזירה של קארייריות וולגארי, ציני ובאנאלי.)

אך ככל שהתמקתי ברעיון, כן גברה בי ההכרה בתועלתו הרב-תכליתית. הארץ מלאה באנשים מוכשרים ומנוסים, המצטיינים בשטחים השונים — המדע, הספרות, התעשייה, העיתונות, הצבא, הפקידות הבכירה, המישפט, וגם הדת, מדוע לא? — שנשללת מהם כל אפשרות לתרום תרומה מכובדת לענייני-הציבור. מוסד שיהיה מורכב מאנשים כאלה, ושינתן לו מעמד חוקתי, יכול להוסיף מימד חדש, חיובי, לחיים הציבוריים, המתפרעים והולכים, מכיוון שחבריו לא יצטרכו להיבחר בדרך הרגילה, ויכולו להשמיע דיעות בלתי-מפולגות, לרסן את הדמוגוגיה של העסקנים הפעילים ולהשמיע מדי פעם קול של הגיון.

לאחרונה התגבר אצלי נימוק, הנראה לי עתה חשוב ורחוף ביותר: הצורך לרסן את הכנסת, אין בעולם כולו מדינה שיש בה בית-מחוקקים יחיד, ושאינו בה חוקה. משמע: פרלמנט שאין עליו כל רסן חוקתי, ושאינו בו אף צורך במניין חוקי (קוורום), כך שרוב של 3 נגד 2 יכול לקבל בו חוקים החודרים לחייו של כל אזרח.

ככל שגובר חוסר-האחריות של הכנסת, כן גובר הצורך במוסד מרסן. אני משוכנע כי הכנסת הנוכחית הפכה סכנה לאומית, כשקבוצה קטנה של עסקנים, בעלי רמה מוסרית ושיכלית נמוכה למדי, יכולה להעביר בה בחיפז וזן מגונה הצעות-חוק מחפירות — החל בכפייה הדתית וכלה בהירסת חופש-העיתונות. אני משוכנע כי בכנסת הבאה יהיה המצב טוב יותר מבחינה זו. רק הצבע על קבוצת-העסקנים ישנתה, דרוש מגגון כלשהו שיוכל לעכב — אינו חושש מלהשתמש במילה, "לסרבל" — את תהליך החקיקה.

הקמת בית עליון הוא רק פיתרון אפשרי אחד לבעייה זו. יש דרכים שונות, אך אין לי ספק שיש צורך בדיון מעמיק בנושא זה, וטוב שאיש שמרני ושקול כמו חיים הרצוג הצטרף להצעה העלולה להיראות רדיקלית מדי.

אל דאגה, אמר האיש. אין בעיות. איש לא ישאל אותה, ואם תישאל, תגיד שהיא ישראלית, הלוטמת עכשיו בפינלנד. התנועה תזייף את כל הגיירות הדרושים.

וכך היה. אסתר נסעה לשטרסבורג, והשתתפה בקניי גרס. איש לא פיקפק במעמדה כנציגת פינלנד. אחד שאל אם היא מכירה את יהאנסון, והיא אמרה שבת, היא מכירה אותה היטב. וזה היה הכל.

כשהתיידדה עם אחדים מן הנציגים הצעירים (הקוני גרס כולו מנה כחמישים איש ואשה) הסתבר לה כי אינה יחידה מסוגה, גם מפורטוגל באה נערה שמעולם לא היתה בפורטוגל. היא לומדת בספרד השכנה, וחיו עוד כמה צעירות וצעירים שעוררו בליבה חשד כלשהו.

היו דיונים והיו הצבעות. היה צורך לבחור בי"ר הסטודנטים היהודיים באירופה. היו רק שני מועמדים: אחד מטעם חרות ואחד מטעם התחייה. את התחייה ייצג בקונגרס צחי הנגבי, בנה של גאולה כהן (דווקא תחין, נחמד גורא, לדעת אסתר), שהציג כמועמד מטעם תנועתו בחור צרפתי (או צפון-אפריקאי) סימפאטי, אנשי חרות הציגו מועמד לא-סימפאטי. על כן בחרה אסתר

„נעשה לי קר על הגב, אמרה רחל אשתי, כששמעה את האלוף (מיל) בני פלד מסביר את דעותיו בטלוויזיה. „לזה מתאים להיות דיקטטור צבאי בציילה!“ „מה הוא חושב לו?“ זעם עיתונאי ידוע, כשקרא את הצעת המפק"ל, האלוף (מיל) הרצל ספיר, בקשר להאמני תם של כתבים פלייטים. „הוא חושב שהוא מפקד-המיש"ר רה באליסלואדור?“

„אני אגיד לך מה האיש הזה מזכיר לי, גילה לי ידיד, בדברו על האלוף דני מט. מתאים-הפעולות של זה? אל משהים המוחזקים, „הוא מזכיר לי גנרל צרפתי באלג'יריה, מסוג הקצ"ר גים שתוארו בספר הצ"ר טורונים.“

וכך, כאשר אלוף אחרי אלוף מתייצב לעיני הצ"ר בור ומשמע באוזניו את דעותיו, מתקבלת תמונה די מפחידה, וגם מזוהר ל-מדי.

בסך הכל עברו 32 שנים וחצי מאז נשבענו אמונים לצה"ל החדש, שקם מתוך המחחרת. אביר-מילודו היה הפלמ"ח. כור-מחצבת היה הקיבוץ. מחנכיו היו אנשים כמו יצחק שדה.

והנה, תוך זמן קצר כזה קמו לנו קצינים שגם בזכויות מגדלת קשה להבחין בינם ובין קצינים גרמניים, צרפתיים וספרדיים, שלא לדבר על הגנרלים המגוחכים המחרידים של רפובליקות-הבנות של אמריקה הלאטית.

איך זה קרה? האם המיקצוע יוצר מגטלות, המשתלט על האיש בלי כל קשר לקרקע-מיחתו? האם הוא גורם לכך שבנו ונכדו של איכר מראשי-פינה, כמו בני פלד (ויידנפלד), הושב ומדבר ומתנהג כמו יונקר פרוסי, בן של קצין ונכד של קצין, שאבות-אבותיו רכבו לפני 900 שנים לארץ-הקודש כדי לגאול את הקבר הקדוש?

או שמא המיקצוע מושך אליו אנשים בעלי תכונות אופי מסוימות, שהיו בעבר נסתרות ובלתי-מודעות, והמוצאות להן עכשיו הזדמנות טובה לפרוץ החוצה ולהתגלות ברבים?

אינו יודע. אבל אני יודע ששומה עלינו לשים עין על דור זה של גנרלים, ולהדק מאוד-מאוד את הברגים של הביקורת האזרחית, הקצינים האלה יכולים להיות אנשי-מיקצוע טובים, אך ברע שיהם עוסקים בעניינים פוליטיים, הסדרת להם התכונות היסודיות הדרושות לעיצוב השקפה נבונה.

אחד מידידי הסביר זאת כך: בעולם האיטראטגיה הצבאית הכל פשוט, התגיון הקר פועל בלי הפרעה. על המפה ועל שולחן-החול אין בני-אדם, אין בעיית מסוריות ופסיכולוגיות, אין אינטרסים, אין כוחות פוליטיים. איש שהתרגל לראות את הדברים כאור כה פשוטי — כלומר, בלתי-אנושי — הוא אבוד לגמרי כשהוא יוצא מן השטח הצבאי הצר אל העולם הפוליטי. הוא מרגיש בכך, ומשתדל למלא את החסר על-ידי ברוטליות מוגזמת, פולחן של „קשיחות“, מישחקים של כוח. הוא מנסה ליישם בחיים הפוליטיים את העקרונות הפשוטים של התגיון הצבאי, מכאן עד לפאשיון הדרך קצרה מאוד-מאוד.

אני מקווה שהקצינים מסוג זה הם עדיין המיעוט בקצונה שלנו. לא הייתי רוצה לחיות ברפובליקה של בנות, וגם לא בקהיליית-תפוזים.

הנציגה מפינלנד

הנה סיפור משעשע, וגם אמיתי לגמרי. מעשה בצעירה חיפאית, יצאה לבלות קצת בחו"ל. היא יכלה להרשות זאת לעצמה. היא עובדת באופן עצמאי מרווחה לא-רע, ומכיוון שהיא גרושה היא נהנית מהחופש שלה.

כשהסתובבה לה להנאתה בגרמניה נתקלה באיש צעיר, עסקן של סטודנטים מטעם תנועת-החרות, ששאל אותה אם יש לה חשק לעשות טיול קטן לשטרסבורג, הינם. אי הישראלית שתסרב להצעה שכזאת? הצעירה — נקרא לה אסתר, אם כי אין זה שמה — הסכימה.

איך נוסעים חיים? פשוט מאוד, הסביר המכר, יש קונגרס של סטודנטים יהודיים מכל רחבי אירופה. לקונגרס צריכה לבוא נציגה מפינלנד, השייכת לתנועת-החרות. אבל הנציגה אינה יכולה לבוא, לכן תבוא אסתר, תציג את עצמה כנציגתה המיוסמת של הסתדרות הסטודנטים היהודיים בפינלנד, תשתתף בהצבעות ותעניק את קולה לתנועת-החרות. תמורת עבודה קלה זו, תזכה בנסיעה, בחדר בבית-מלון ובשאר הוצאות.

אסתר ובהלה. פינלנד? מה פיתאום? מעולם לא היתה שם. אינה יודעת מילה אחת בשפה הפינית, שהיא לכל הדיעות שפה קשה במיוחד ושונה מכל השפות התרבותיות הידועות.

בנציג של התחייה. איש זה נבחר על חודו של קול אחד — קולה של הנציגה מפינלנד.

אהר"כ הציע צחי הנגבי שהקונגרס ישלח מיברק של ברכה לכנסת, על שקיבלה את הצעת-החוק של אמא, חוק-ירושלים. כאן נזכרה אסתר שהיא בעצם די שמאלנית, והצביעה נגד. ההחלטה נדחתה.

וכך נשמע קול הסטודנט היהודי ברמה — בגאווה לאומית ובלהט חלוצי. יש עתיד לעם-ישראל.

אחמד הפיל

אינו יודע אם-ראיתי אי-פעם סרט יפה יותר על חיות מאשר הסרט התעודי על הפיל אחמד, שהוקרן לפני שבועיים בטלוויזיה.

(כן, שמו אחמד. הקריין הבריטי, שאינו מסוגל לבטא את האות ה"ת, קרא לו אאמד. המתרגם העיברי, שלא הבין כמה העניין, אימץ לעצמו את הכתיב אמד). מכיוון שאני משוגע לבעלי-חיים, קראתי לא מעט על דרכי התנהגותם של הפילים, אירגונם המישפחתי, הדאגה הממושכת של האם לבניה, טכני-הקבורה המזוהרים שלהם, ועוד. אך קריאה לחוד וראייה לחוד.

הפיל הוא מכל הבחינות חיה סימפאטית מאין כמוה. אין הוא טורף, אין הוא הורג, הוא צימחוני. הוא חי בשלום עם רעהו. הנקבות אינן מופלות לרעה. הילדים מוגנים.

כפי שראינו בסרט, משמש הפיל לא פעם בתפקיד של מעיין-שוטר בממלכת-החיות. הוא מגרש טורפים, ומוכן להגן גם על חיה חלשה ממנו.

מניין לו כל המידות הטובות האלה, לפיל הזה? מדוע הוא נבדל בהן מרוב החיות האחרות?

התשובה גלויה לעין — ואין היא מעודדת ביותר. הפיל הוא שוחר-שלום, מפני שהוא חזק מאוד-מאוד.

אין הוא תוקפני, מפני שאין עליו לירוא מפני שום יצור חי על-אדמתו.

(באלפי השנים האחרונות קם לו אויב אכזרי ורצחני — האדם. זה הורג אותו מרחוק, ברובה, כדי לגנוב את שיניו ולמכור את עורו. אך הפיל הטוב לא למד להתגונן מפני יצור גורא זה. אין חיה משנה את טיבעה בתקופה קצרצרה של כמה אלפי שנים, ועל כן מאימת עתה הכלייה על הפיל.)

פלד